
Beoordelen van attitudes - koppeling met GFL alle finaliteiten

2022-04-24

1 Probleemstelling

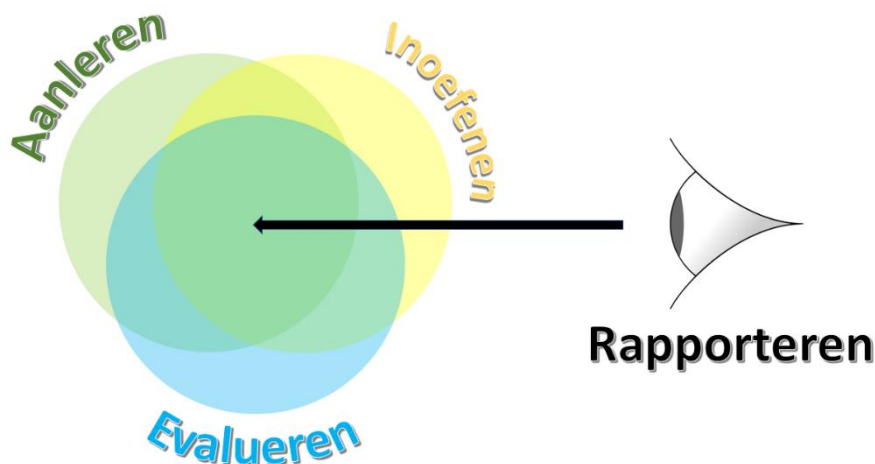
Het werken aan attitudes is een belangrijk onderdeel in de totale vorming van de leerling, een verantwoordelijkheid van het ganse schoolteam. In STEM- scholen is bij het ontwikkelen van de nodige vakgerichte competenties het werken aan vak- attitudes niet onbelangrijk.

De vak- attitudes zijn minder zichtbaar opgenomen in de nieuwe generatie leerplannen, waardoor het zoeken is naar een houvast, zeker in functie van evaluatie.

Toch zijn er verschillende mogelijkheden om te argumenteren waarom het leerkrachtenteam een selectie attitudes binnen het vakspecifieke aanbod kan trainen en evalueren. In onderstaande document worden mogelijkheden gegeven om deze selectie te maken vanuit het GFL (Gemeenschappelijk Funderend Leerplan), het pedagogisch project van de school en het vak- leerplan.

2 Uitgangspunten:

- Attitude- vorming is een samenspel van: aanleren – inoefenen – evalueren en eventueel rapporteren. Eenzijdig focussen op het evalueren van attitudes, zonder aandacht voor het aanleren en inoefenen, wordt afgeraden.
- Attitudetraining is een constant gebeuren waardoor voortdurend bijsturing en feedback nodig zal zijn. Dit maakt bijgevolg bij voorkeur deel uit van het formatief handelen. De geïsoleerde summatieve evaluatie (op punten) wordt niet aangeraden. Leerlingengesprekken kunnen daarentegen heel nuttig zijn.

3 Mogelijkheden

- 1) Generieke doelen in het leerplan vertalen naar begrijpbare attitudes
- 2) Inspiratie uit GFL
- 3) Inspiratie uit het pedagogisch project van de school
- 4) Competentiegericht handelen

3.1 Generieke doelen in het leerplan vertalen naar begrijpbare attitude

In de specifieke leerplannen A en D/A finaliteit (Elektriciteit, Mechanica, Elektrotechnieken, Elektromechanische technieken, Mechanische technieken, Voertuigtechnieken, Bouw, Hout, Schilderen en decoratie, Bouwtechnieken, Houttechnieken) is de volgende passage opgenomen onder de rubriek leerplandoelen (net onder de titel):

Generieke onderbouwende competenties: om de leerplandoelen te realiseren werken de leerlingen in teamverband, handelen ze economisch en duurzaam, handelen ze veilig, ergonomisch en hygiënisch en hebben ze oog voor de kwaliteit van hun werk. Die onderliggende elementen zijn fundamenteel; ze zijn belangrijk om de leerplandoelen kwaliteitsvol te realiseren.

Deze generieke onderbouwde competenties maken deel uit van het leerplan en zijn bijgevolg evalueerbaar.

3.2 Inspiratie uit GFL (Gemeenschappelijk Funderend Leerplan)

Op schoolniveau wordt bij voorkeur een (evenwichtige) verdeling gemaakt van de doelen GFL over de verschillende projecten, vakken, domeinen,... Dit is mogelijk nu de GFL doelen niet langer transversaal beschouwd moeten worden en kan eenvoudig via LlinkiD. Idem voor GLI (Gemeenschappelijk Leerplan ICT).

Op leerlingenniveau gebeurt een opvolging van de gerealiseerde doelen GFL, eventueel gekoppeld aan een evaluatie. Wanneer de GFL doelen toegekend zijn in LlinkiD kunnen ze worden opgenomen in de projecten en daar geëvalueerd.

Inoefenen van de doelen uit het GFL gebeurt best in verschillende contexten (projecten, vakken, domeinen,...). Het binnen brengen van de doelen GFL in de specifieke vorming is aan te moedigen. Deze gecontextualiseerde doelen GFL zijn evalueerbaar binnen het vak.

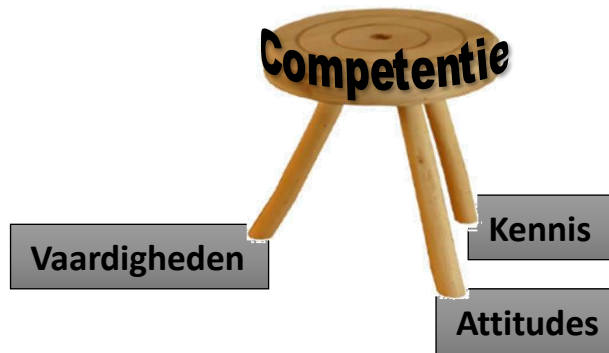
3.3 Inspiratie uit het pedagogisch project van de school

Elke school heeft een eigen pedagogisch project. Hierin zitten ongetwijfeld ook een aantal elementen die de totale vorming van de leerlingen nastreven inclusief onderliggende attitudes. Het is goed om ook deze doelen eventueel gecontextualiseerd binnen te brengen in het specifiek aanbod.

3.4 Competentiegericht handelen

De meeste leerdoelen uit de specifieke leerplannen zijn competentiegericht geformuleerd. De realisatie van deze leerplandoelen impliceert een zekere kennis, vaardigheden, maar zeker ook enkele attitudes. De attitudes die voortkomen uit de ontrafelde competenties en vertaald werden in lesdoelen, kunnen beschouwd worden als vak- attitudes en zijn bijgevolg evalueerbaar binnen het vak.

Voorbeeld:

uit leerplan techniek eerste graad
(D/2019/13.758/012)

LPD 13 De leerlingen gebruiken en onderhouden courante systemen duurzaam, doelgericht, veilig en ergonomisch.

uit leerplan hout tweede graad
(D/2021/13.758/099)

LPD 31 De leerlingen bewerken onderdelen in massief hout en plaatmateriaal met houtbewerkingsmachines volgens de gekregen instructies.

Nodige kennis:

- Weten hoe de machine in te stellen en toebehoren correct te gebruiken.
- Weten hoe werkstuk en gereedschap moet gepositioneerd worden.
- Weten in welke volgorde de bewerking moet uitgevoerd worden.

Nodige vaardigheden:

- Stabiele stand aan de machine.
- Correcte positie van handen en voeten.
- Beweging met een constante aanvoersnelheid.

Attitudes:

- Respect tonen voor machine en gereedschap.
- Voorafgaande visuele controle van werkstuk.
- Aandacht voor persoonlijke (gehoorbescherming, werkpak en veiligheidsschoenen) en collectieve veiligheid (afscherming, afwezigheid onbevoegden).
- Aandacht voor orde en hygiëne (afzuiging).

4 Evaluatie van attitudes

Het verwerven van de nodige (vak-) attitudes is een werk van het volledige leerkrachtenteam en een proces dat de nodige aandacht vraagt gedurende de volledige schoolloopbaan. Hierin is het belangrijk dat voldoende aandacht wordt besteed aan het aanleren en inoefenen van (vak-) attitudes. Het formatief handelen, waarbij het leerproces van de leerling voortdurend wordt ondersteund door de nodige groeigerichte feedback, kan hierbij een voorname hefboom zijn.

De evaluatie van de beoogde attitudes kan een onderdeel zijn van het proces, maar staat niet op zichzelf. Eenzijdig focussen op het evalueren van attitudes, zonder aandacht voor het aanleren en inoefenen wordt afgeraden.

Attitudes lenen zich het best in een formatieve evaluatievorm. Indien je ervoor kiest om deze toch summatief te evalueren en te rapporteren, hou dan rekening met volgende aandachtspunten:

- Evaluatie van attitudes ≠ sanctioneren van (gedrags)problemen
 ➔ Zie APR 3:
 De leerplandoelstellingen vormen altijd het uitgangspunt van de evaluatie. Naast doelen op het gebied van kennis, inzichten en vaardigheden, wordt meestal ook een aantal attitudes nagestreefd. De vraag is in welke mate het (niet) beschikken over bepaalde attitudes een element in de deliberatie kan zijn.
- Er is een verschil in de benadering tussen:
 - attitudes die als leerplandoelstellingen in het verlengde liggen van het studierichtingsprofiel (zoals het dragen van persoonlijke beschermingsmiddelen in het kader van een praktijkles ...),
 - attitudes die men in het kader van leren leren en/of als leerplandoelstellingen van een specifiek vakleerplan, nastreeft (zoals orde, medewerking ...).
- Attitudes die in het verlengde liggen van het studierichtingsprofiel kunnen in de eindbeoordeling meegenomen worden. Dat kan echter alleen op voorwaarde dat:
 - het studiereglement uitdrukkelijk bepaalt dat de evaluatie van die attitudes een element in de studiebeoordeling is;
 - er vanuit het lerarenteam aan die attitudes gewerkt werd (bv. tijdens stages, in de geïntegreerde proef);
 - de leerling/ouders geregeld geïnformeerd werden over de evolutie (op basis van concrete beschrijvingen via bv. het individueel stagedossier, geformuleerde werkpunten, aangeboden remediëring).
- Vooral in de lagere leerjaren zullen sommige scholen bepaalde attitudes die men in het kader van leren leren (bv. orde, medewerking ...) en/of als leerplandoelstellingen van een specifiek vakleerplan nastreeft, evalueren en erover rapporteren. Dat gebeurt **bij voorkeur in de vorm van beschrijvingen van concrete gedragingen (zonder ze te kwantificeren)**. De kans is groot dat de studiehouding zich in de beoordeling van het dagelijks werk laat voelen. Mede daarom kan dit nooit een doorslaggevend element zijn bij de eindbeoordeling, maar enkel een aanvullend of versterkend motief. Het is dus in elk geval af te raden dergelijke leerattitudes sterk mee te laten spelen tijdens een deliberatie, ook omdat er nauwelijks nog een verband is met leerplandoelstellingen, die eigenlijk het uitgangspunt van de evaluatie en deliberatie moeten zijn.

